

Συγκεντρωτικός απολογισμός 2016-2019 και 2019-2022

Όπως προβλέπεται από το ΦΕΚ ίδρυσης του Εργαστηρίου Νεοελληνικής Φιλολογίας: Αρχαικά Τεκμήρια-Τύπος [EATT] και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Εργαστηρίων, κατατίθεται, με τη λήξη της θητείας του Διευθυντή, απολογισμός για το ακαδημαϊκό έργο και τη λειτουργία του. Στον παρόντα απολογισμό περιλαμβάνεται η περίοδος από την ίδρυση του EATT έως την πρώτη εκλογή διευθυντή (2016-2019) και από την εκλογή έως τη λήξη της τριετούς θητείας του (2019-2022).

Απολογισμός 1016-2019

Από το 2014 λειτούργησαν πιλοτικά διάφορες δράσεις και ακαδημαϊκές δραστηριότητες ώστε να συγκροτηθεί και να κατατεθεί η πρόταση ίδρυσής του Εργαστηρίου, το οποίο ιδρύθηκε επισήμως τον Αύγουστο του 2016 (ΦΕΚ, τχ. Β΄, αρ. 2500/ 12.8.2016). Εξαρχής τέθηκαν οι αρχές και οι στόχοι του οι οποίοι συνοψίζονται στα εξής:

1. Το EATT συνιστά ερευνητικό φορέα επιστημονικής αξιοποίησης αρχείων και του Τύπου μέσω του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών και συνεργασιών με άλλα πανεπιστήμια (χωρίς να αποκλείεται το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών, όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της αριστείας). Η αξιοποίηση του αρχαιακού υλικού και του Τύπου μέσω της έρευνας έχει στόχο τη διάχυση της γνώσης.
2. Στόχος του EATT είναι η μελέτη, η έρευνα και η ανάπτυξη ειδικού ερευνητικού ενδιαφέροντος για την επεξεργασία εκδόσεων αρχαιακών τεκμηρίων με ξεχωριστό εκδοτικό ενδιαφέρον, εκδόσεων για θέματα επιστημονικού ενδιαφέροντος των μελών του ή ιδιαίτερου πολιτισμικού ενδιαφέροντος.
3. Το EATT επιλέγει το αρχαιακό υλικό που προσκτάται, ανάλογα με τον επιστημονικό προσανατολισμό των μελών του. Η αποδοχή ή μη αρχαιακού υλικού γίνεται επιλεκτικά, εφόσον το EATT δεν συνιστά αποθετήριο.

Από την ίδρυση του Εργαστηρίου έως το 2019 έγιναν απαραίτητες πρακτικές εργασίες υποδομής με στόχο τη λειτουργικότητά του και προετοιμάστηκαν δράσεις με στόχο την πρόσκτηση αρχείων και συλλογών και τη σύναψη ερευνητικών συνεργειών. Βασικός συνεργάτης του EATT ήταν και εξακολουθεί να είναι η Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης [BKΠ] του Πανεπιστημίου Πατρών [ΠΠ].

Πιο συγκεκριμένα, αυτή την πρώτη περίοδο πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω εργασίες υποδομής:

1. Σύναψη μνημονίου συνεργασίας με τη ΒΚΠ.
2. Σύμβαση Συμφώνου Παραχώρησης.
3. Εγκατάσταση του ΕΑΤΤ στη ΒΚΠ. Τα πρώτα αρχεία φιλοξενήθηκαν στο ισόγειο, εκεί όπου σήμερα στεγάζεται το Ιστορικό Αρχείο του Πανεπιστημίου Πατρών.
4. Κατασκευή ιστοσελίδας του ΕΑΤΤ (η πρώτη ιστοσελίδα κατασκευάστηκε από τον τότε Αναπληρωτή Διευθυντή της ΒΚΠ κ. Γ. Τσάκωνα).
5. Πρόσκτηση των πρώτων αρχείων (βλ. παρακάτω, σ. 3).

Στις 4.12.2018 έγιναν τα εγκαίνια του ΕΑΤΤ με επίτιμο ομιλητή τον συγγραφέα Άρη Μαραγκόπουλο του οποίου το Αρχείο και η βιβλιοθήκη για τον Joyce είχαν στο ΕΑΤΤ έρθει τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς, ενώ λίγο πριν είχε εκδοθεί το βιβλίο του James Joyce, *Τζάκομο Τζόις*, με επιμέλεια του Μαραγκόπουλου (για το πλήρες πρόγραμμα της εκδήλωσης που έγινε στη Στέγη Γραμμάτων «Κωστής Παλαμάς», βλ. <https://eatt.philology.upatras.gr>)

Σ' αυτήν την πρώτη φάση τη λιγιστή απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή την παρείχε η ΒΚΠ, τα έξοδα μεταφοράς αρχείων ο ΕΛΚΕ και τη γραμματειακή υποστήριξη ή άλλες πρακτικές εργασίες, εκτός από τους άμεσα εμπλεκόμενους, η τότε υποψήφια διδάκτωρ του Τμήματος κ. Ματίνα Παρασκευά, σε εθελοντική βάση. Η πρώτη προσπάθεια απασχόλησης στο ΕΑΤΤ μέλους ΕΔΙΠ, διδάκτορα Νεοελληνικής Φιλολογίας και έμπειρου μελετητή αρχείων και του περιοδικού Τύπου, δεν ευδοκίμησε αφού η θετική εισήγηση δεν εγκρίθηκε από την πλειοψηφία των μελών της Γενικής Συνέλευσης (Πρακτικά, ΓΣ αρ. 322/21.06.2018).

Απολογισμός 2019-2022

Πρώτη φορά διενεργήθηκαν εκλογές Διευθυντή του ΕΑΤΤ στις 13.11.2019. Τα αποτελέσματα εγκρίθηκαν στη ΓΣ 338/13.11.2019 (ΦΕΚ 1076/19.12.2019/ Υ.Ο.Δ.Δ.).

Στη δεύτερη αυτή περίοδο το Εργαστήριο εγκαταστάθηκε σε νέο χώρο στο ισόγειο της ΒΚΠ, που διαμορφώθηκε ειδικά για τις ανάγκες του από την Τεχνική Υπηρεσία του ΠΠ, με τη βοήθεια της ΒΚΠ και την οικονομική υποστήριξη του ΕΛΚΕ, όσον αφορά την υλικοτεχνική υποδομή. Η μετεγκατάσταση του αρχειακού υλικού έγινε στις 12.1.2021 με εθελοντική εργασία υποψηφίων διδασκόντων και μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Επίσης, το Εργαστήριο απέκτησε νέα ιστοσελίδα η οποία ανταποκρίνεται στις διευρυμένες του ανάγκες. Τη δεύτερη αυτή ιστοσελίδα κατασκεύασε η κ. Θεοδούλα Γιαννακούδη (υπάλληλος του Τμήματος Δικτύων του Πανεπιστημίου Πατρών), με εθελοντική εργασία.

Η γραμματειακή υποστήριξη και η διαχείριση των αρχείων εξακολούθησε να γίνεται σε εθελοντική βάση από την κ. Παρασκευά και μεταπτυχιακούς φοιτητές. Πολύ σημαντική πάντα υπήρξε η αρωγή της ΒΚΠ. Από την 1.7.2021 η κ. Παρασκευά εργάζεται για το συνεργατικό πρότζεκτ του ΕΑΤΤ και του Ιστορικού Αρχείου του Πανεπιστημίου Πατρών (βλ. παρακάτω, «Συλλογικές Ερευνητικές Δράσεις», σ. 6-7) με σύμβαση έργου (αρ. 79172, 1.07.2021-

30.4.2022 και αρ. 85242, 1.07.2022-31.12.2022), ενώ συνεχίζει να παρέχει τις υπηρεσίες της σε εθελοντική βάση στο ΕΑΤΤ.

Παρά την έλλειψη χρηματοδότησης και ανθρώπινων πόρων, από το 2019 έως σήμερα το ΕΑΤΤ ανέπτυξε ποικίλη δραστηριότητα εις πείσμα της ανάσχεσης που προκάλεσε η πανδημία:

A. ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ

Η πρόσκτηση αρχειακού υλικού έγινε με ρυθμό συμβατό με τη δυναμική του ΕΑΤΤ, κυρίως τις δυνατότητες του ανθρώπινου δυναμικού. Σήμερα στο ΕΑΤΤ απόκεινται 13 αρχεία τα οποία ήρθαν με πρωτοβουλία και προσωπική εργασία των μελών ΔΕΠ, που αναφέρονται παρακάτω. Καταβλήθηκε προσπάθεια κάθε αρχείο να ταξινομηθεί, καταγραφεί, ψηφιοποιηθεί και να ενταχθεί σε πρόγραμμα έρευνας και μελέτης.

1. Αρχείο Αργύρη Χιόνη (με τη φροντίδα της Κατερίνας Κωστίου)
Είναι το πρώτο αρχείο που παραχωρήθηκε στο ΕΑΤΤ τον Μάιο του 2017. Το αρχείο αναταξινομήθηκε, ο κατάλογος του υλικού είναι προσβάσιμος ηλεκτρονικά, ενώ το υλικό έχει ήδη τεθεί στη διάθεση των ερευνητών. Στο αρχείο του Χιόνη προστέθηκε ένα σημαντικό συμπλήρωμα, το προσωπικό Αρχείο του Arnold Van Gemert, ο οποίος είχε συνδεθεί φιλικά με τον Χιόνη το διάστημα της αυτοεξορίας του ποιητή στο Άμστερνταμ κατά την περίοδο της δικτατορίας στην Ελλάδα. Το τμήμα αυτό του αρχείου το επεξεργάζεται ο Ολλανδός μεταφραστής Hero Hokwerda.
2. Αρχείο Θανάση Κωσταβάρα (με τη φροντίδα της Άννας-Μαρίνας Κατσιγιάννη)
Η βιβλιοθήκη του ποιητή είχε παραχωρηθεί στο Τμήμα Φιλολογίας ήδη από το 2013. Το 2017 παραχωρήθηκε στο ΕΑΤΤ και το αρχείο του συγγραφέα (εκτός από τα θεατρικά του έργα. Το αρχείο του, αφού έγινε μια πρώτη ταξινόμηση, έχει πάρει τη σειρά του για καταγραφή και ψηφιοποίηση.
3. Αρχείο Άρη Μαραγκόπουλου (με τη φροντίδα της Κατερίνας Κωστίου και του Γιάννη Τσάκωνα)
Το αρχείο του συγγραφέα, συμπεριλαμβανομένης της βιβλιοθήκης του για τον James Joyce, παραχωρήθηκε στο ΕΑΤΤ τον Ιούλιο του 2018. Το υλικό του Αρχείου, το οποίο συνεχίζει να εμπλουτίζεται, καταλογογραφήθηκε, ταξινομήθηκε και έχει δρομολογηθεί η ψηφιοποίησή του.
4. Αρχείο Νένης Ευθυμιάδη (με τη φροντίδα της Άννας-Μαρίνας Κατσιγιάννη)
Το αρχείο της συγγραφέως είχε καταγραφεί και ταξινομηθεί από την κ. Άννα Μαρίνα Κατσιγιάννη και την κ. Κλεοπάτρα Ζαχαροπούλου (απόφοιτο του ΠΜΣ του Τμήματος Φιλολογίας), στην οικία της Νένης Ευθυμιάδη μετά τον θάνατό της, το 2010. Αντίγραφο του Αρχείου της απόκειται στο ΕΑΤΤ, ενώ η Εργογραφία-Βιβλιογραφία της, που συγκροτήθηκε μετά την καταγραφή του αρχείου της από την Κλαίρη Ζαχαροπούλου υπό την εποπτεία της Άννας Κατσιγιάννη, βρίσκεται αναρτημένη στην πλατφόρμα του ΕΑΤΤ.
5. Αρχείο Ηρώς Νικοπούλου,
6. Αρχείο Νάσου Νικόπουλου,
7. Αρχείο Παναγιώτη Νικόπουλου,
8. Αρχείο Γιάννη Πατίλη,

9. Αρχείο περιοδικού *Πλανόδιον* (με τη φροντίδα της Κατερίνας Κωστίου)

Η διαδικασία ξεκίνησε από αίτημα προς τον εκδότη του περιοδικού *Πλανόδιον* για παραχώρηση στο ΕΑΤΤ του αρχείου του περιοδικού, το οποίο διεκδικούσαν και άλλοι εύρωστοι φορείς της Αθήνας. Μετά από έναν χρόνο συζητήσεων το αρχείο παραχωρήθηκε στο Εργαστήριο ως μέρος μιας σύνθετης δωρεάς προς το Πανεπιστήμιο Πατρών, στην οποία συμπεριλαμβάνονται (α) τα προσωπικά αρχεία της Έρωσ Νικοπούλου, του Γιάννη Πατίλη, του ποιητή και θεατρικού κριτικού Νάσου Νικόπουλου και του αδελφού του, μέλους της Εθνικής Αντίστασης και ημερολογιογράφου των εθνικών πολεμικών περιπετειών, Παναγιώτη Νικόπουλου, β) το αρχείο του λογοτεχνικού περιοδικού *Πλανόδιον*, που ο Πατίλης εξέδιδε για 26 χρόνια (1986-2012), (γ) συλλογή λογοτεχνικών περιοδικών του Πατίλη, (δ) πάνω από 10.000 τόμοι από την προσωπική βιβλιοθήκη των δωρητών, φιλολογικού πρωτίστως ενδιαφέροντος, και (ε) εικαστικά έργα της Έρωσ Νικοπούλου. Ήρθε στο Τμήμα το 2019. Τα αρχεία του περιοδικού αι του Γιάννη Πατίλη είναι ταξινομημένα και ψηφιοποιημένα, ενώ τα άλλα τρία αρχεία είναι ταξινομημένα και έχουν ενταχθεί σε πρόγραμμα ψηφιοποίησης.

10. Αρχείο Αθηνάς Παπαδάκη (με τη φροντίδα της Άννας-Μαρίας Κατσιγιάννη)

Το προσωπικό αρχείο της ποιήτριας και δημοσιογράφου καταγράφηκε από πρώην φοιτήτρια του Τμήματος, η οποία δημιούργησε και προσωπική ιστοσελίδα της Παπαδάκη και παραχωρήθηκε στο Εργαστήριο το 2019. Το αρχείο έχει ταξινομηθεί και καταλογογραφηθεί. ενώ έχει πάρει τη σειρά του για ψηφιοποίηση.

11. Αρχείο Λείας Χατζοπούλου-Καραβία (με τη φροντίδα της Κατερίνας Κωστίου)

Το αρχείο ήρθε στο ΕΑΤΤ το 2021, ψηφιοποιημένο, ως συνέχεια του αρχείου της Ηρώς Νικοπούλου και του Γιάννη Πατίλη. Πρόσφατα ολοκληρώθηκε η καταλογογράφησή του.

12. Αρχείο Αθηνάς Κακούρη (με τη φροντίδα της Κατερίνας Κωστίου)

Το αρχείο ήρθε στο ΕΑΤΤ το 2022 και πρόσφατα ολοκληρώθηκε η καταλογογράφησή του.

13. Αρχείο περιοδικού *Οδός Πανός* (με τη φροντίδα της Ζέτας Γκότση)

Το αρχείο ήρθε στο ΕΑΤΤ το 2022 και πρόσφατα ξεκίνησε η ταξινόμησή του.

B. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ/ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Colloquium Νεοελληνικής και Συγκριτικής Φιλολογίας

Ήδη πριν ιδρυθεί επισήμως με ΦΕΚ είχε δοκιμαστεί, πιλοτικά στην αρχή, η διοργάνωση ενός Colloquium Νεοελληνικής Φιλολογίας από το ακαδ. έτος 2014-2015, το οποίο εντάχθηκε ως Colloquium Νεοελληνικής και Συγκριτικής Φιλολογίας στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών και οργανώνεται συστηματικά κάθε χρόνο.

Μάθημα «Αρχειακή έρευνα-Εκδοτική»

Από το 2018 έχει ενταχθεί στο ΠΜΣ το μάθημα «Αρχειακή έρευνα-Εκδοτική» («Εκδοτική» στον μεταπτυχιακό κύκλο 2022-2024), με στόχο να εκπαιδεύσει τους μεταπτυχιακούς φοιτητές

στο πεδίο της αρχειακής έρευνας και της εκδοτικής, αναφορικά με τη λογοτεχνία του 19ου και του 20ού αιώνα (περισσότερες πληροφορίες: <https://eclass.upatras.gr/courses/LIT2028/>). Στο πλαίσιο του μαθήματος ανατέθηκαν δύο διπλωματικές εργασίες και δύο συλλογικά ερευνητικά πρότζεκτς:

✚ Η κ. Μαρία Γλάρου, μεταπτυχιακή φοιτήτρια της Ειδίκευσης, εκπόνησε τη διπλωματική της εργασία με θέμα «Χαμένη άνοιξη--Μανία με την Άνοιξη: η λογοτεχνική μετάπλαση του ιστορικού βιώματος».

✚ Η μεταπτυχιακή φοιτήτρια Σταματία Καλλιβωκά έχει αναλάβει την καταλογογράφηση του αρχειακού υλικού της κ. Χατζοπούλου Καραβία ως συμβολή στη σύνταξη της Εργογραφίας-Βιβλιογραφίας της.

✚ Το πρώτο ερευνητικό πρότζεκτ στον κύκλο του ΠΜΣ 2018-2020 ήταν η σύνταξη της *Εργογραφίας-Βιβλιογραφίας του Γιάννη Πατίλη* η οποία ολοκληρώθηκε και θα εκδοθεί πολυμεσικά σε συνεργασία με το Τμήμα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών του Πανεπιστημίου Πατρών. Ένα λήμμα συγκροτήθηκε δοκιμαστικά από τον κ. Τάσο Σαρδέλη, μεταπτυχιακό φοιτητή του παραπάνω Τμήματος, και παρουσιάστηκε από την κ. Ματίνα Παρασκευά στη Β΄ Επιστημονική Συνάντηση του ΕΑΤΤ (βλ. παρακάτω, «Διοργάνωση Συνεδρίων»).

✚ Το δεύτερο ερευνητικό πρότζεκτ στον κύκλο του ΠΜΣ 2020-2022 ήταν η προετοιμασία για έκδοση της αλληλογραφίας Γιάννη Πατίλη και Αργύρη Χιόνη, η οποία παρουσιάστηκε στη Β΄ Επιστημονική Συνάντηση του ΕΑΤΤ από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές Χαρά Λαγού και Ανδρέα Παρασκευόπουλο και θα περιληφθεί στα πρακτικά που είναι υπό έκδοση.

Διοργάνωση συνεδρίων

5

Α΄ Επιστημονική Συνάντηση: «Τότε που η Χίμαιρα: η λογοτεχνική διαδρομή του Αργύρη Χιόνη», Διαδικτυακή ημερίδα, 27/3/2021. Οι εργασίες της συνάντησης δημοσιεύτηκαν σε αφιέρωμα του ψηφιακού περιοδικού *Χάρτης* στο έργο του Αργύρη Χιόνη τον Ιούλιο του 2022 <https://www.hartismag.gr/hartis-43/afierwmata/arghyris-khionis>

Στη Συνάντηση πήραν μέρος με ανακοινώσεις ένας υποψήφιος διδάκτορας και δύο μεταπτυχιακές φοιτήτριες του Τμήματος:

✚ Μαρία Γλάρου, «“Ακόμα μερικές πέτρες”»: μια ανάγνωση υπό το πρίσμα της Βίβλου».

✚ Δήμητρα Τζουραμάνη, «Αντικατοπτρισμοί του τέλους: ο καθρέφτης στο έργο του Αργύρη Χιόνη».

✚ Κυριάκος Τσιτλακίδης, «Από τον Ηράκλειτο στον Καμμούρα Γιουτάκα. Ένα παιχνίδι διακειμενικότητας διά χειρός Αργυρίου Χιόνη».

(Ο κ. Τσιτλακίδης εκπονεί διδακτορική διατριβή στο Τμήμα μας με θέμα τη διακειμενική σύσταση του έργου του Αργύρη Χιόνη).

Β΄ Επιστημονική Συνάντηση: «Το περιοδικό *Πλανόδιον* και οι συνεργάτες του». Διαδικτυακό συνέδριο, 12-14.5.2022. Τα πρακτικά του συνεδρίου θα εκδοθούν ηλεκτρονικά και θα αναρτηθούν στην ανανεωμένη ιστοσελίδα του ΕΑΤΤ στις αρχές του 2023.

Στη Συνάντηση πήραν μέρος μία διδάκτορας, δύο υποψήφιοι διδάκτορες και δύο μεταπτυχιακοί φοιτητές του Τμήματος με εργασίες βασισμένες σε αρχειακό υλικό του ΕΑΤΤ:

✚ Ματίνα Παρασκευά, «Προς μια διερεύνηση της πλανόδιας θεωρίας: η περίπτωση του Edward Said».

✚ Κυριάκος Τσιτλακίδης, «Η "στίλβουσα πρόκληση" το περιοδικό *Πλανόδιον* και ο "άλλοτε απαστράπτων Πήγασος": η σχέση του Αργύρη Χιόνη με το *Πλανόδιον* και τον εκδότη του».

✚ Άνδρονίκη Χρυσάφη, «Το αρχείο του Γιάννη Πατίλη για τον Περικλή Γιαννόπουλο: μια δυναμική εκκίνηση».

✚ Χαρά Λαγού-Ανδρέας Παρασκευόπουλος: «Η αλληλογραφία Γιάννη Πατίλη και Αργύρη Χιόνη».

✚ Επίσης παρουσιάστηκε το Demo της Εργογραφίας-Βιβλιογραφίας Γιάννη Πατίλη, της οποίας μέρος είχε συνταχθεί από τις μεταπτυχιακές φοιτήτριες Μαρία Γλάρου, Βασιλική Κανελλοπούλου, Λουίζα Καπελησίου και Βένια Τσιγάρα, και ολοκληρώθηκε από την κ. Ματίνα Παρασκευά. Για ένα δείγμα πολυμεσικού λήμματος βλ. <https://digital-humanities-8522e.firebaseio.com/>

Συμμετοχή σε συνέδρια εκτός Τμήματος με ερευνητικό υλικό του ΕΑΤΤ

«Ελληνικά λογοτεχνικά περιοδικά και Οπτικός πολιτισμός: παρόν και μέλλον».

Παρουσίαση πάνελ στο πλαίσιο του 8ου Διεθνούς Συνεδρίου της European Society for Periodical Research (Esprit), με τίτλο «Περιοδικά και Οπτικός Πολιτισμός» (Εθνική Βιβλιοθήκη, Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, 11-13 Σεπτεμβρίου 2019 <http://esprit2019athens.com/>). Στο πάνελ συμμετείχαν (με σειρά παρουσίας):

✚ Κατερίνα Κωστίου, «Από το "ίλουστρασιόν" χαρτί στο "μαστοριλίκι": μια απόπειρα "οπτικής" ανάγνωσης του περιοδικού *Πλανόδιον*»

✚ Άννα Μαρίνα Κατσιγιάννη, «Τα "ωραία κολίμπρια της Γραφής" και οι *Ιστορίες Μπονζάι*, ένα "ιστολόγιο για το μικρό διήγημα"»

✚ Άννα Μαρία Σιχάνη, «Ηλεκτρονικά λογοτεχνικά περιοδικά, ψηφιακός οπτικός σχεδιασμός και λογοτεχνική κουλτούρα».

“Wandering Words: The Case of the Greek Periodical *Πλανόδιον* (*Planódion*)”.

Παρουσίαση του περιοδικού *Πλανόδιον* από την τότε υποψήφια διδάκτορα του Τμήματος Φιλολογίας Ματίνα Παρασκευά, στο διεθνές συνέδριο “Off the Radar: Periodical Print Media Outside Mainstream Culture, 1800-today”, το οποίο διοργανώθηκε από το Obama Institute και το University of Göttingen, 30-31/1/2021. (Η ανακοίνωση έχει δημοσιευτεί στα πρακτικά του συνεδρίου: https://www.academia.edu/45015933/_Off_the_Radar_Periodical_Print_Media_Outside_Mainstream_Culture_1800_Today_Virtual_Postgraduate_Conference_Organised_by_Obama_Institute_and_University_of_Goettingen_30_31_1_2021

Γ. ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

1. Η πνευματική διαδρομή του Αργύρη Χιόνη στην Ολλανδία: τα χρόνια της διαμόρφωσης.

Συνεργατικό ερευνητικό πρότζεκτ: Κατερίνα Κωστίου, Hero Hokwerda (τα πρώτα αποτελέσματα της έρευνας δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό *Χάρτης*).

2. Φάκελος Δημήτρη Χατζή: Μεταπολίτευση, Ιστορία & Λογοτεχνία.

Το ΕΑΤΤ έχει αναλάβει να επεξεργαστεί επιστημονικά το αρχαιακό υλικό για την ιστορία του ΠΠ, που έχει συγκεντρώσει και ψηφιοποιεί η ΒΚΠ, αναδεικνύοντας τα πρώτα κρίσιμα χρόνια της ιστορίας του μέσα από τρεις δράσεις:

α) Φάκελος Δημήτρη Χατζή: Μεταπολίτευση, Ιστορία & Λογοτεχνία

β) Από τη θεσμική μνήμη στη βιωμένη εμπειρία: Προφορικές αφηγήσεις για τα πρώτα χρόνια του ΠΠ.

γ) Το «άλλο» Πολυτεχνείο: Το «Παράρτημα» του ΠΠ στην πόλη.

Η πρώτη δράση βρίσκεται στο στάδιο της υλοποίησης, καθώς έχει ολοκληρωθεί η έρευνα και έχουν κατατεθεί τα πρώτα κείμενα. Στο έργο αυτό αξιοποιείται και αδημοσίευτο αρχαιακό υλικό του ΕΑΤΤ. Η έκδοση του τόμου με θέμα τη θητεία του Δημήτρη Χατζή στο Πανεπιστήμιο Πατρών και την εκπαιδευτική πολιτική της εποχής αναμένεται να ολοκληρωθεί και να δημοσιευτεί μέσα στο 2023, επετειακό έτος 90 χρόνων από τη γέννησή του.

Ερευνητική ομάδα: Πάνος Αλεξόπουλος, Κατερίνα Κωστίου, Γιάννης Παπαθεοδώρου, Ματίνα Παρασκευά.

3. Το μεταφραστικό έργο του Αργύρη Χιόνη.

Μέρος της αντισυμβατικής, πλούσιας και ουσιαστικής παιδείας του Χιόνη υπήρξε η αδιαμφισβήτητη πολυγλωσσία του: ο Χιόνης διάβαζε, έγραφε και μετέφραζε από πέντε γλώσσες: αγγλικά, χαλλικά, ισπανικά, ιταλικά και ολλανδικά. Πέρα από τις αυτοτελείς εκδόσεις μεταφρασμένης ποίησης που εξέδωσε όσο ζούσε (Οκτάβιο Παθ, Νικανόρ Πάρα, Ράσσελ Έντσον, Ρομπέρτο Χουαρόθ, Ανρί Μισώ, στον περιοδικό τύπο υπάρχουν αθησαύριστες μεταφράσεις ποίησης τις οποίες ερευνά ο υποψήφιος διδάκτορας του Τμήματος κ. Τσιτλακίδης (Παβέζε, Σαβίνιο, Χιμένεθ, Κάμπερτ, Κόουναρ κ.ά.). Παράλληλα, στο αρχείο του απόκεινται αδημοσίευτα ποιήματα του Stephan Crane, του Charles Boukowski και άλλων ποιητών. Η μελέτη των μεταφράσεων και η έκδοσή τους -- ενδεχομένως μαζί με τα πρωτότυπα κείμενα-- είναι έργο που έχει αναλάβει το ΕΑΤΤ με τη συνδρομή συναδέλφων και μεταφραστών από την Ελλάδα, την Ισπανία και την Ολλανδία.

Ερευνητική ομάδα: Άννα-Μαρίνα Κατσιγιάννη, Ευριπίδης Γαραντούδης, Κατερίνα Κωστίου, Κυριάκος Τσιτλακίδης, Vicente Fernandez Gonzalez, Hero Hokwerda.

Δ. ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Το ΕΑΤΤ έχει σχεδιάσει και αρχίσει να υλοποιεί δύο εκδοτικές σειρές:

1. Σειρά «Εξ αρχείων»

Περιλαμβάνει έντυπες ή ηλεκτρονικές εκδόσεις των οποίων ο κεντρικός πυρήνας υλικού προέρχεται από το αρχαιακό υλικό του ΕΑΤΤ. Έως τώρα έχουν εκδοθεί, ετοιμαστεί ή σχεδιαστεί:

- i. *Πορτρέτο του συγγραφέα ως κριτικού. Ανθολογία κριτικών κειμένων και Εργογραφία Άρη Μαραγκόπουλου*, επιλογή-επιμέλεια: Άννα Κατσιγιάννη – Κατερίνα Κωστίου, Αθήνα, Εκδόσεις Τόπος 2020.
- ii. Αργύρης Χιόνης, *Η πολιτεία Λαβύρινθος και άλλες αθησαύριστες ιστορίες*, Επιλογή-πρόλογος-σημειώσεις: Κυριάκος Ραμολής, Φιλολογική επιμέλεια: Γιώτα Κριτσέλη, Με σχέδια της Εύης Τσακνιά. Κίχλη, 2020.
- iii. Αλληλογραφία της Gigele Prassinou και του Πέτρου Φρυδά με τη Λεία Χατζοπούλου Καραβία, μεταγραμμένη, μεταφρασμένη και σχολιασμένη από τον Χρήστο Παπάζογλου. Έχει αναρτηθεί στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη προς χρήση των μελετητών.
- iv. Αλληλογραφία του Δημήτρη Χατζή με τη Λεία Χατζοπούλου Καραβία. Εισαγωγή Κατερίνα Κωστίου. Μεταγραφή-σχολιασμός: Χρήστος Παπάζογλου (υπό έκδοση από το Μουσείο Μπενάκη).
- v. *Ποιητικά άπαντα* Θανάση Κωσταβάρα, Εισαγωγή Κατερίνα Τσιούμα, Φιλολογική επιμέλεια Άννα Μαρίνα Κατσιγιάννη--Κατερίνα Κωστίου (υπό εκπόνηση).

2. Σειρά «Εξ αδιαιρέτου»

Περιλαμβάνει μελέτες γύρω από ένα θέμα, παλαιότερων έγκριτων μελετητών και νεότερων ερευνητών, κυρίως υποψηφίων διδασκτόρων και μεταπτυχιακών φοιτητών:

Έως τώρα έχουν εκδοθεί ή ετοιμάζονται:

- i. *Γιάννης Σκαρίμπας, ένας ιθαγενής του μοντερνισμού*, φιλολογική επιμέλεια Κατερίνα Κωστίου-Έλλη Φιλοκύπρου, Πάτρα, εκδόσεις OPPORTUNA, 2021.
- ii. *Θανάσης Βαλτινός: το τέλος της αφήγησης*, φιλολογική επιμέλεια Κωστής Δανόπουλος, Κατερίνα Κωστίου. Πάτρα, εκδόσεις OPPORTUNA, 2023 (υπό έκδοση).
- iii. Το περιοδικό *Πλανόδιον* και οι συνεργάτες του, Επιμέλεια Κατερίνα Κωστίου, 2023 (ebook υπό έκδοση).

3. Εκτός σειράς:

Ηρώ Νικοπούλου *Το Σβηστό Μανουάλι. Εικόνες για έναν Κόσμο που Περιμένει*, ΕΑΤΤ 2022. Κατάλογος έκθεσης εικαστικών έργων, που τέθηκε υπό την αιγίδα του ΙΠΠ και οργανώθηκε από το Εργαστήριο στην Αγορά Αργύρη από 1 έως 10.9.2022 ως συμμετοχή του ΙΠΠ στον εορτασμό των επετειακών εκδηλώσεων για τα 200 χρόνια από την επανάσταση του 1821 και τα 100 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Μέρος των έργων με θέμα την ιστορική μνήμη είχε φιλοξενηθεί στο Βυζαντινό Μουσείο της Αθήνας.

Ε. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

- i. «“Dear Dirty Dublin”»: Τόποι και γλώσσες στον *Οδυσσέα* του Τζέιμς Τζόις». Με αφορμή τη συμπλήρωση το 2022 των εκατό χρόνων από την κυκλοφορία του εμβληματικού έργου του ευρωπαϊκού μοντερνισμού, το ΕΑΤΤ ετοίμασε ένα ψηφιακό προϊόν, με στόχο εκπαιδευτικό/ψυχαγωγικό, καθώς ο *Οδυσσέας* αποτελεί το δυσκολότερο έργο της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Πρόκειται για μια καινοτόμο ψηφιακής εφαρμογής εικονικής πραγματικότητας (virtual reality/VR). Μέσω αυτής, ο χρήστης μπορεί να περιηγηθεί στο

Δουβλίνο του *Ulysses*, με χρήση hotspots, να εξερευνήσει τους (λογοτεχνικούς) τόπους και να έρθει σε επαφή (και άρα να εξοικειωθεί) με χαρακτηριστικά επεισόδια από το έργο (και άρα το ύφος) του συγγραφέα. Το έργο παρουσιάστηκε στην Αθήνα, στις 16 Ιουνίου 2022, ανήμερα της Bloomsday, στο Αρχαιολογικό Μουσείο. Μπορείτε να δείτε το τρέιλερ του πρότζεκτ εδώ: <https://www.youtube.com/watch?v=7HqXBAT7AI8>

Περισσότερες πληροφορίες: <https://daysofart.gr/>

Ομάδα έρευνας και υλοποίησης:

Άρης Μαραγκόπουλος, συγγραφέας-εκδότης

Θάνος Μακρής, απόφοιτος του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών με Μεταπτυχιακό δίπλωμα στις Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες (King's College).

Ιωάννης Μεσσήνης, μέλος ΕΔΙΠ του Τμήματος Φιλολογίας.

- ii. Πολυμεσική Εργογραφία-Βιβλιογραφία Γιάννη Πατίλη (βλ. παραπάνω, «Μάθημα Αρχαϊκή έρευνα-Εκδοτική», σ. 4, καθώς και το demo <https://digital-humanities-8522e.firebaseio.com/>).

Το φυσικό σώμα είναι έτοιμο και αναμένεται η επεξεργασία του από το Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών).

Χρηματοδότηση

Το ΕΑΤΤ δεν είχε ως τώρα χρηματοδότηση. Ο εξοπλισμός του και οι δράσεις του χρηματοδοτήθηκαν από τον ΕΛΚΕ του Πανεπιστημίου Πατρών, όπως και η μοναδική εργαζόμενη με σύμβαση έργου για το συνεργατικό πρότζεκτ το σχετικό με το Ιστορικό Αρχείο του Πανεπιστημίου Πατρών (η διδάκτορας κ. Ματίνα Παρασκευά).

Το ΕΑΤΤ διαθέτει πολλούς εθελοντές: προπτυχιακούς φοιτητές, πτυχιούχους και μεταπτυχιακούς φοιτητές του Τμήματός μας, διδάκτορες, ερευνητές, μεταφραστές και ομότιμους καθηγητές άλλων πανεπιστημίων. Προπτυχιακοί φοιτητές και πτυχιούχοι έχουν αναλάβει κατά καιρούς είτε εθελοντικά, είτε μέσω της απασχόλησής τους στη ΒΚΠ την καταλογογράφηση ή/και ταξινόμηση αρχαϊκού υλικού (η κ. Μαρία Γλάρου, η κ. Ματίνα Παρασκευά, ο κ. Γιώργος Χαριτάτος, ο κ. Δημήτρης Χείλαρης, η κ. Σοφία Τσακανά, ο κ. Κωνσταντίνος Παπανδρικόπουλος).

Η μετεγκατάσταση του ΕΑΤΤ σε χώρο της ΒΚΠ (που διαμορφώθηκε κατάλληλα με τη φροντίδα του Διευθυντή της κ. Γιάννη Τσάκωνα και την αρωγή του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Πατρών κ. Χρήστου Μπούρα) πραγματοποιήθηκε με εθελοντική εργασία των μεταπτυχιακών φοιτητών (Σταματία Καλλιβωκά, Σταυρούλας Μακρή, Ανδρέα Παρασκευόπουλου), και των υποψηφίων διδασκόντων (Ματίνας Παρασκευά και Δημήτρη Χείλαρη).

Οι εκδόσεις του ΕΑΤΤ πραγματοποιήθηκαν χάρη στην χρηματοδότηση του ΕΛΚΕ και την αφιλοκέρδεια εκδοτών (OPPORTUNA, Τόπος, Κίχλη).

Επίσης, εθελοντική ερευνητική εργασία στο EATT έχουν προσφέρει ο πρώην καθηγητής της INALCO (Παρίσι) κ. Χρήστος Παπάζογλου και ο μελετητής και μεταφραστής της νεοελληνικής λογοτεχνίας Hero Hokwerda.

Εξωστρέφεια

Το EATT είναι μέλος του ΔΥΑΣ (Δίκτυο Υποδομών για την Έρευνα στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες). Η ενημέρωση για τις δράσεις του γίνεται μέσω της ιστοσελίδας του και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, μέσω του Τύπου και του πανεπιστημιακού «Βήματος».

Η διάχυση της έρευνας και της γνώσης γίνεται μέσω:

- ✦ Των συνεδρίων που οργανώνει
- ✦ Της συμμετοχής των μελών του σε colloquia, ημερίδες κτλ.
- ✦ Των εκδόσεών του και των άλλων προϊόντων του

Οι στόχοι και οι δράσεις του EATT έχουν παρουσιαστεί—μετά από πρόσκληση—στα colloquia των παρακάτω πανεπιστημίων:

- ✦ Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ,
- ✦ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,
- ✦ Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο
- ✦ Πανεπιστήμιο του Παλέρμο.

Για περισσότερες ή ειδικότερες πληροφορίες, καθώς και φωτογραφικό αρχείο βλ. <https://eatt.philology.upatras.gr/>

Εκκρεμότητες—Προγραμματισμός—Προϋποθέσεις

✦ Τα παρακάτω αρχεία έχουν δρομολογηθεί να ενταχθούν στο Εργαστήριο (ή η ένταξή τους βρίσκεται στο στάδιο της διαπραγμάτευσης):

- Αρχείο Γιώργου Αράγη (υπό διαπραγμάτευση)
- Αρχείο Γιώργου Βέη
- Αρχείο Αλεξάνδρας Δεληγιώργη
- Αρχείο Χριστόφορου Μηλιώνη (υπό διαπραγμάτευση)
- Αρχείο Θανάση Χατζόπουλου
- Αρχεία περιοδικού *Περίπλους*
- Αρχείο περιοδικού *Το δέντρο*
- Αρχείο «Πολύεδρου» (1981-σήμερα)

✦ Εκτός των αρχείων που εκκρεμεί να έρθουν στο EATT ή βρίσκονται στο στάδιο της διαπραγμάτευσης, βασικός στόχος του Εργαστηρίου, που καθυστέρησε λόγω της πανδημίας, είναι η ψηφιοποίηση των αρχείων του (σε συνεργασία με τη ΒΚΠ και με τη βοήθεια του Ιδρύματος Λασκαρίδη--εκτός από το αρχείο του Γιάννη Πατίλη και της Λείας Χατζοπούλου-Καραβία, που είναι ήδη ψηφιοποιημένα).

✦ Έχει ζητηθεί ο εξοπλισμός του χώρου με περισσότερες βιβλιοθήκες.

✚ Στα πρώτα χρόνια λειτουργίας του ΕΑΤΤ τέθηκαν οι βάσεις της μετέπειτα εξέλιξής του και φάνηκε η πολύ μεγάλη δυναμική του. Ήδη το ΕΑΤΤ είναι γνωστό στα ομόλογα τμήματα πανεπιστημίων της Ελλάδας και του εξωτερικού, σε φορείς που διαχειρίζονται αρχαιακό υλικό, ενώ όλο και περισσότεροι συγγραφείς και ερευνητές αξιολογούν πολύ θετικά αυτή την εργώδη προσπάθεια (για την κριτική υποδοχή των εκδόσεων του ΕΑΤΤ βλ. την ιστοσελίδα του). Αλλά καθώς το Εργαστήριο έθεσε εξαρχής στόχο να αναπτύξει και άλλες δράσεις, όπως δημιουργία τεχνολογικής υποδομής για εκπαιδευτικούς σκοπούς, οργάνωση σεμιναρίων, έκδοση περιοδικού, θέσπιση μιας υποτροφίας για αρχαιακή έρευνα κ.ά., είναι απαραίτητο να ικανοποιηθούν αρχικά δύο βασικές προϋποθέσεις της ανάπτυξής του:

1. Προσωπικό

Παρόλο που μέχρι στιγμής έχουν πραγματοποιηθεί πολλές δράσεις βασισμένες στον εθελοντισμό, είναι απαραίτητο το Εργαστήριο να αποκτήσει μόνιμο προσωπικό. Συγκεκριμένα, είναι απαραίτητο να προσληφθεί ένας μόνιμος συνεργάτης με εμπειρία αρχαιακή, για την ταξινόμηση και ψηφιοποίηση των αρχείων που όλο και αυξάνονται. Ευχής έργο θα ήταν να βρεθεί μόνιμος υπάλληλος με αρχαιακή εμπειρία και φιλολογική υποδομή, αλλά εάν αυτό δεν συμβεί, η καλύτερη λύση είναι να προσληφθεί στο ΕΑΤΤ ένα μέλος ΕΔΙΠ. Επίσης, είναι απαραίτητος ένας συνεργάτης με γνώσεις Ψηφιακών Ανθρωπιστικών Επιστημών και κυρίως με εμπειρία στις ψηφιακές εκδόσεις, ώστε να καταστεί δυνατό να οργανώνονται σεμινάρια απόκτησης σχετικών δεξιοτήτων από τους φοιτητές, καθώς ο κλάδος αυτός εξελίσσεται ταχύτατα.

2. Χώρος

Για την ανάπτυξη των αρχείων και την παροχή της δυνατότητας παράλληλης εργασίας πολλών ερευνητών, με κατάλληλες συνθήκες, χρειάζεται μεγαλύτερος χώρος ή επέκταση του ήδη υπάρχοντος. Επιπλέον, είναι απαραίτητος χώρος και για εκπαιδευτικές δραστηριότητες που συνδέονται με τα αρχεία και τα ψηφιακά του προϊόντα. Π.χ. η δημιουργία ενός χώρου με εξοπλισμό εικονικής πραγματικότητας θα δώσει τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί για εκπαιδευτικούς σκοπούς το εξαιρετικό ψηφιακό προϊόν «“Dear, Dirty Dublin”»: τόποι και γλώσσες στον Οδυσσέα του Joyce», που λόγω έλλειψης χώρου δεν είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί όπως του αξίζει.

3. Χρηματοδότηση

Από τα παραπάνω είναι φανερό ότι το ΕΑΤΤ δεν θα μπορούσε να οργανωθεί χωρίς την αρωγή της ΒΚΠ, ούτε να αναπτυχθεί χωρίς τη βοήθεια του ΕΛΚΕ. Και φυσικά δεν θα ήταν δυνατό να προχωρήσει χωρίς τους πολλούς εθελοντές του. Όμως έφτασε η στιγμή να διεκδικήσει χρηματοδότηση από κάθε δυνατή πηγή, καθώς έχει να επιδείξει δράσεις και προϊόντα που αποδεικνύουν τη δυναμική του.

Κατερίνα Κωστίου, Καθηγήτρια
Διευθύντρια του ΕΑΤΤ (13.11.2019-21.11.2022)